

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Ishaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo || Posamezna številka Din 1:50 — Cena: za 1 mesec Din 5,-, za četrt leta Din 15,-, za pol leta Din 30,-; za inozemstvo Din 7,- (mesečno) — Oglas: po dogovoru || Oglas, reklamacije in naročnina na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

Kakšno naj bo delavsko zavarovanje.

Velevažen predlog Jugoslovanske strokovne zveze — Poziv JSZ za skupno spomenico vseh strokovnih organizacij — V okviru Delavske zbornice se bo izdelal enoten predlog vsega organiziranega delavstva in nameščenstva Slovenije.

Zahteve poslodavcev.

Po 6. januarju 1929 je stopilo sicer že prej mnogo pretresano vprašanje reorganizacije in revizije delavskega zavarovanja zopet bolj v ospredje. Po razpisu ministrstva za socialno politiko, da delavske in poslodavske korporacije podajo svoje predloge, so se začeli oglašati s predlogi zlasti poslodavci. Toda vsi predlogi njihovih organizacij so tako splošni in že na prvi pogled nestrokovni, da jih zakonodajalec nikakor ne more jemati v poštev pri snovanju novih zakonov. Malo izjemo dela dosedaj belgrajska obrtniška zbornica, katere predlogi pa, dasi v mnogočem res detajlni in stvarni, puščajo kljub temu odprta in nerešena mnoga pomembna vprašanja.

Delavstvo še ni govorilo.

Tudi od strani delavstva do sedaj še niso bili iznešeni stvarni strokovni predlogi. V znani spomenici na predsednika vlade in ministra za socialno politiko so vse delavske in nameščenske strokovne centrale in vse delavske zbornice v državi predvsem podale načelne smernice revizije celotne delavske zakonodaje in s statističnimi podatki izpodbile razne demagoške trditve poslodavcev.

Odločitev JSZ.

Spričo teh dejstev se je Jugoslovanska strokovna zveza odločila, da sama izdela stvaren strokoven predlog v zmislu svoje spomenice na kralja, ministrskega predsednika in ministra za socialno politiko z dne 27. januarja 1929. Ker so bile osnovne smernice za preureditev in izpopolnitev zavarovanja dane že od vsega početka, je bil celoten predlog hitro sestavljen. Da je predlog jasan in se že v naprej onemogočijo vsa dvomnja, so sestavljenci predlog tako skrajšali in poenostavili, da je vsakemu takoj jasan, kar spričo samostojnosti cele vrste problemov in vprašanj ni bila lahka stvar.

Poziv JSZ.

Jugoslovanska strokovna zveza je predlog sprejela in soglasno je bilo sklenjeno, da se pozovete ostali Strokovni centrali v Sloveniji, namreč Strokovna komisija in Narodna strokovna zveza k predložitvi skupne spomenice kompetentnim činiteljem. Ta skupna spomenica naj bi se izdelala naravnost na skupni konferenci ekspertov, zastopnikov vseh treh strokovnih central, na temelju osnutka Jugoslovanske strokovne zveze. Imenovani strokovni centrali pa sta bili mišljenja, naj se enotna spomenica na temelju predloga JSZ sestavi v okviru Delavske zbornice. Zato je JSZ poslala 7. t. m. osnutek predloga Delavski zbornici za Slovenijo z željo, da bi se vršila konferenca spričo tolikih debat in ker imajo že gotovo vse strokovne centrale in tudi Delavska zbornica izdelana v tem vprašanju čisto določena stališča, v najkrajšem času.

Predlogi JSZ za revizijo zavarovanja. Kje so korenine zla.

Jugoslovanska strokovna zveza konstatira predvsem, da se je začela kriza našega delavskega zavarovanja z uveljavljenjem zakona o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922. Ta zakon in institucije, katere izvajajo naše delavsko zavarovanje, ne zadovoljujejo niti delavskih potreb niti težej delodajalcev. — Kljub temu, da vse spontano čuti vedno bolj perečo potrebo po reformi delav-

skega zavarovanja, se noben dosedanjih predlogov in poizkusov ni obnesel, ker je že sedanj sistem in organizacija delavskega zavarovanja na umeten način tako skomplecirana, da sta popolnoma nepristopna, ne samo delavcem in delodajavcem, ampak tudi njihovim zastopnikom v samoupravah zavarovanja in celo onim faktorjem, ki naše delavsko zavarovanje nadzirajo.

Odstranimo resnične nedostatke!

Reforma delavskega zavarovanja se mora radi tega izvesti edino na ta način, da se odstranijo vsi nedostatki, ki so povzročili krizo. Ti nedostatki, ki koreninijo v zakonu o delavskem zavarovanju z dne 12. maja 1922, so v glavnem sledeči:

Interes na zavarovanju.

1. Okrožni uradi, ki izvršujejo pretežno večino vseh poslov delavskega zavarovanja, nimajo in ne morejo imeti nobenega, niti moralnega, niti materialnega interesa na uspešnem izvajanju delavskega zavarovanja, ker jim vsakoletne primanjkljaje in upravne stroške plačajo ostali, boljši Okrožni uradi. Nikjer in noben drugi zakon nima takih nemoralnih odredb, da bi se moral slab in brezvesten honorirati v breme dobrega in vestnega, kot edino naš zakon o zavarovanju delavcev sili Okrožni urad za zavarovanje delavcev k neracionalnemu gospodarstvu z delavskim denarjem.

Dvojno poslovanje — dvojni stroški.

2. Cepljenje manipulativnega poslovanja med Okrožnimi uradi in centralo Središnjega urada za zavarovanje radnika v Zagrebu je eden glavnih vzrokov, da so upravni stroški dosegli rekordno višino, dasiravno je uradništvo preobloženo z delom in povrh tega še slabo plačano. Za tisoče nameščencev, za deset-tisoče rentnikov, za stotisoče obratov in skoro za en milijon zavarovancev se nalagajo dvojni akti, oziroma dvojne evidence, oziroma dvojne kartoteke itd. Dvojno delo ima za nujno posledico dvojne upravne stroške.

Gospodarjenje z delavskim denarjem.

3. Z delavskim premoženjem se premalo racionalno gospodari. Povprečna rentabilnost, katero je dosegel Središnji urad za zavarovanje radnika pri upravljanju več stotimilijonskega delavskega premoženja, dosega nekako 5 in pol odstotka, medtem ko privatne zavarovalnice dosega skoraj še enkrat tako visoko povprečno obrestovanje in medtem, ko je vsakemu posameznemu delavcu dana možnost, da svoje malenkostne prispevke naloži najmanj po 6 odstotkov.

Primanjkljaji.

Nezgodno zavarovanje, pokojninski fond nameščencev in vse važnejše ustanove (Brestovec, Klenovnik) zaključujejo poslovna leta s primanjkljajem. Zaostanki na neplačanih prispevkih pa tudi vedno bolj naraščajo.

Take predloge odklanjamo.

Jugoslovanska strokovna zveza odklanja vse predloge, ki gredo za tem, da se delavsko zavarovanje reformira in sanira

1. z znižanjem dajatev,
2. s povišanjem prispevkov in
3. z redukcijo plač nameščencev.

Noben teh treh faktorjev ni zakrivil krize in je torej vsaka taka rešitev krize krivična.

Zahtevamo kapitalno kritje!

JSZ odklanja vse predloge, ki gredo za tem, da se delavsko zavarovanje reformira s spremembo premijskega kritja v naknadno ali kakršnokoli drugo kritje, ker tudi sistem kritja ni povzročil krize in ker edino premijsko kritje nudi zavarovancem dovoljno garancijo za realizacijo njihovih pravic.

JSZ zastopa stališče, da se morajo v načelu vse pravičnim potom pridobljene pravice delavcev, delodajavcev in nameščencev brezpogojno ščititi.

Naši predlogi.

Dosledno tem neizpodbitnim dejstvom zahteva JSZ, da se reformira in sanira naše delavsko zavarovanje na sledeči način:

Avtonomne delavske zavarovalnice.

1. Namesto sedanjih številnih Okrožnih uradov za zavarovanje delavcev, rudarskih bratovskih skladnic, železniških humanitarnih fondov in najrazličnejših drugih privatnih in javnih blagajin in fondov naj se ustanovi sedem popolnoma avtonomnih delavskih zavarovalnic, katerih področja imajo koincidirati s področjem delavskih zbornic in katere bodo izvajale celotno delavsko zavarovanje na svoj račun in riziko.

Kako naj bo poslovanje.

a) Organizacija in poslovanje delavskih zavarovalnic moreta biti tako enostavna, da jih bodo mogli delavci in podjetniki brez težav kontrolirati. V ta namen zahteva JSZ vsestransko in do skrajnosti izvedeno unifikacijo zavarovanja v tehničnem in organizatoričnem pogledu. Namesto bolniškega, nezgodnega, pokojninskega in brezposelnega zavarovanja naj se uvede enotno socialno zavarovanje z enotnim prispevkom za vse vrste zavarovanj, to je za bolezen, za nezgode, za onemoglost in smrt in za brezposelnost.

Vsi delavci in nameščenci naj bodo enotno zavarovani.

b) Vsi delavci, tudi rudarji, železničarji, privatni nameščenci itd. morajo biti brezpogojno zavarovani pri delavski zavarovalnici. Lahko pa imajo razne kategorije delavcev še komplementarne zavarovalnice ali fonde za dosego višjih, njihovemu socialnemu položaju primerenih dajatev. JSZ zahteva nadalje široko poenostavljenje mezdnih razredov, računanja prispevkov in poslovanja sploh, da bo delavec popolnoma na jasnem glede svojih pravic in dolžnosti napram delavski zavarovalnici.

Kako naj se gospodari.

c) V gospodarskem pogledu se mora delavskim zavarovalnicam dati in zagarantirati možnost, da z delavskim denarjem tako racionalno gospodarijo kakor vsako privatno podjetje. V to svrhu morajo imeti delavske zavarovalnice nekak gospodarsko-političen oddelek, ki ima dolžnost skrbeti za to, da se celokupno premoženje delavske zavarovalnice pravilno investira in obrestuje. Za merilo rentabilnosti, katero morajo dosegati delavske zavarovalnice, naj služijo tečajji državnih in pupilarno varnih javnih vrednostnih papirjev na domačih borzah.

Kaj z Osrednjim uradom?

2. Središnji urad za osiguranje radnika v Zagrebu je v svoji sedanji funkciji

nepotreben socialnemu zavarovanju, ker izvršuje večinoma manipulativne posle, katere bi lahko Okrožni uradi sami hitreje, bolje in ekonomičneje izvršili. Uvrščanje obratov v nevarnostne razrede in odstotke je nepotrebno in mora kot tako odpasti, da se prištedijo težki milijoni. Trajne rente lahko likvidirajo Okrožni uradi prav tako kot začasne. Retaksacija receptov se lažje in bolje izvrši pri OUZD, ki bolje pozna lokalne razmere. Sestavljanje zavarovalno tehničnih bilanc ni težje kakor sestavljanje knjigovodskih bilanc. Ni torej nobenega razloga ali stvarnih zaprek, da vsa ta dela pridejo na Okrožne urade in še toliko manj na delavske zavarovalnice. Upravni stroški bivših delavskih zavarovalnic zoper nezgode so bili mnogo nižji in zaključki poslovnih let povoljniji nego pri Središnjem uradu.

Radi tega zahteva JSZ, da se namesto Središnjega urada ustanovi posebna institucija, ki bi izvrševala samo posebno kvalificirana dela, zlasti ona, katerih ne bi mogle delavske zavarovalnice:

1. Izdajanje navodil Delavskim zavarovalnicam,
  2. reševanje sporov,
  3. nadzorstvo in skontracijo Delavskih zavarovalnic,
  4. obdelava specialne statistike in sestavljanje računskih osnov za zavarovalno tehnične bilance.
- Poleg tega bi lahko prevzela taka institucija celo vrsto drugih hvaležnih in občekoristnih poslov:
5. nadzorstvo nad privatnim zavarovanjem,
  6. institut za preiskovanje gospodarskih konjunktur,
  7. centralni statistični urad itd.

Pokojninsko in brezposelno zavarovanje.

Milijonski prihranki na upravnih stroških (ki bi se dobili na ta način, da dvojno delo odpade in ostalo racionalizira) in milijoni, katere je mogoče dobiti iz več milijonskega premoženja Središnjega urada z racionalnim gospodarstvom, dopuščajo, da se pri sedanjih povprečnih prispevkih brez večjega znatnega povišanja izvede tudi pokojninsko in brezposelno zavarovanje delavcev.

Taka revizija je v interesu vseh!

Na znižanju upravnih stroškov in na racionalnem gospodarstvu z delavskim denarjem je pa zainteresiran ne samo delavec, ki si na ta način poveča dajatev, ampak tudi vse narodno gospodarstvo.

Po svetu.

V Avstriji je mir pred viharjem. Vse stranke zburujejo in se posvetujejo, kako stališče naj zavzamejo z ozirom na nameravano spremembo ustave, oziroma v slučaju nasilnega prevrata. Socialistična stranka je izdala oster oklic, v katerem napoveduje velika demonstrativna zborovanja in poziva svoje ljudi na strumno disciplino ter apelira na njih zavednost in solidarnost.

Strankarska zavest je pri vseh strankah v Avstriji silno globoko zasidrana. Morda na vsem ostalem svetu nikjer drugod tako. Ravno vsled tega pa je napetost v kritičnih trenutkih tem večja. Na Dunaju je sovraštvo tako veliko, da doslej tudi javni organi niso med seboj občevali, če so bili pripadniki različnih taborov. Mesto Dunaj je socialistično in ima za župana socialista Seitza. Dunajska

policija pa je podrejena centralni vladi, ki je protisocialistična. Tako se je zgodilo, da že nekaj let ne občujeta župan mesta Dunaj in policijski direktor istotam. Jasno je, da spričo takih razmer socialisti nimajo zaupanja v policijo in se zanašajo le na lastno moč. Zato je njih prizadevanje za okrepitev svoje bojne organizacije Schutzbund tem silnejše.

V avstrijske razmere so začeli posegati že sosede iz nemške države. V Nemčiji so na vladi socialisti. Oni obljubujejo svojim idejnim somišljenikom solidarno podporo v slučaju potrebe in nevarnosti, poudarjajoč, da so vedno pripravljene braniti demokratične politične pridobitve ter svobodo. Nemški nacionalisti pa zopet obljublajo pomoč avstrijskim fašistom ter napovedujejo bojni pohod v Avstrijo, če bi Heimwehru trda predla.

Krvav konflikt v Avstriji je prav lahko preprečiti. Samo malo dobre volje je treba pri vodilnih državnikih tako zvanih krščanskih socialcev, pa se bo dosegel sporazum, ki bo parlamentarizmu in demokraciji v čast, Avstriji pa v odrešitev.

Na zasedanju Društva narodov so se zadnje dni vrstili govori zastopnikov posameznih držav, članic Društva narodov. Govorili so med drugimi francoski min. predsednik in zunanji minister Briand, angleški zunanji minister Henderson, nemški zunanji minister Stresemann, češko-slvaški zunanji minister Beneš in

drugi. Vsi govori so se odlikovali po njih stvarnosti in po prijateljskem in iskrenem tonu in duhu, v katerem so bili govorjeni. Briand se je zelo zavzemal za ožje gospodarsko sodelovanje evropskih držav in stavljal konkretne predloge za zblizanje in poenostavljenje medsebojnih odnosov v državah Evrope. Tudi vsi drugi govorniki so se v načelu pridružili Briandovemu načrtu. Trenutno se pečejo delegati s tem, kako praktično čimprej udeležiti zamisel Panevrope. Briand bo iniciativno zainteresiral vse vlade za ta problem s posebno spomenico.

V Nemčiji so tajne teroristične organizacije stalno na delu ter od časa do časa dajejo znake življenja. Minuli teden so v Berlinu in Lüneburgu vprizorili bombne atentate, ki so sicer napravili dokaj škodo, tistega efekta kot so ga organizatorji želeli, pa niso imeli.

V Svetu društva narodov je bil izvoljen za 3 leta naš minister za zunanje zadeve dr. Marinkovič. Ako bo strankarsko politična grupacija v velesilah ostala prihodnja leta taka kakor je trenutno, je verjetno, da se bodo razmere v mednarodnih odnosih izdatno zboljšale. Demokratični blok Anglije, Francije in Nemčije bo mogočno vplival ne le na male države, ampak tudi na one velike države, kjer je danes diktatorski oziroma vojaški režim. Pravijo, da se bo celo Mussolini malo prilagodil novemu svetovnemu položaju, ki je nastal z zmago delavske stranke v Angliji.

Novi dogodki.

Občni zbor Kmetijske družbe.

5. septembra se je vršil v Mestnem domu v Ljubljani viharen občni zbor Kmetijske družbe za Slovenijo. Na občnem zboru je prišlo do silnega prepira med skupino pristašev bivše Samostojne kmetijske stranke in skupino nekdanje SLS. Kakor znano, se je prejšnja politična organizacija »Kmetiska zveza« (SLS) preosnovala pred časom v nekakšno strokovno kmetško organizacijo. Leta je pred meseci razposlala po vsej Sloveniji raznim zaupnikom okrožnico s pozivom, da naj agitirajo za pristop kmetov v Kmetijsko družbo. Ako kdo ne bi zmožel letne članarine, ki je razmeroma zelo majhna, jo bo poravnala zveza. Treba je le malo novih članov in s tem nekaj desetih novih delegatov za občni zbor in Kmetijska družba bo v rokah somišljenikov »Kmetске zveze«. Res se je pod vplivom te okrožnice priglasilo nekaj čez 2000 novih članov, iz nekaterih krajev po par sto skupaj. Ker je večina glavnega odbora družbe (SKS) vse prijave s Kranjskega odklonila, s Štajerskega pa vse sprejela, je nastalo med obema skupinama napeto razmerje. Nasprotstva so izbruhnili javno zlasti na zadnjem občnem zboru družbe, kjer je prišlo do tolikih nemirov, da je moral priti v dvorano oddelek policije. Večina manjšine skoro ni pustila do besede, zato je manjšina »delala« obstrukcijo in končno s protesti zapustila dvorano. V novi upravni odbor in nadzorstvo so bili izvoljeni sami pristaši bivše SKS.

Zahteve »gospodarskih krogov«.

Zopet so neki »gospodarski krogi« spustili v javnost svoje »zahteve«, svoja imena pa so zaenkrat še previdno zamolčali. Oficielen skupen njihov naslov pa je: »Gospodarski krogi mariborske oblasti«. Javnost, posebno delavska, bi prav rada vedela tudi za žive ljudi, ki se skrivajo pod to prelepo firmo.

Načeli so le zakon o zaščiti delavcev. Zanimivo je njihovo dokazovanje, kaj je v interesu delavcev in kaj ne. Menda se samo pri nas še dobijo taki »krogi«, ki mislijo prepričati sebe, javnost, delavstvo in sploh cel svet, da je n. pr. v interesu delavstva 10- in 12-urno delo na dan in slične podobnosti. Sploh ti modrijani vse svoje želje opirajo na trditev, da je vse, kar oni hočejo, v interesu delavcev in kmetov, torej najširših plasti ljudstva in »narodnega« gospodarstva.

V stvari pa bi radi videli, da bi se zakon takole spremenil: Delovni čas naj bi bil splošno najmanj deset ur za vso industrijo. Prekočasno delo naj bi se honoriralo za največ 25 odstotki. Nedeljski odmor naj bi se sploh odpravil. Nočno delo naj bi bilo splošno dovoljeno brez ozira na starost in spol. Seznanji pomožnega osebja, ki jih morajo sedaj voditi podjetja, naj bi se kot breme odpravili. Podjetja naj dobe proste roke pri na-

stavljanju inozemcev. Delavske zaupnike naj bi izbirali podjetniki; v vsakem podjetju naj bi bila samo dva. Kot utemeljitev te zahteve navajajo ti ljubeznivi delavski prijatelji, da delavski zaupniki danes delavstvu s svojim delovanjem več škodijo kot pa koristijo.

Kakor se vidi, prihaja vse to iz kuhinje, ki obratuje v sredini Ljubljane.

Zakon o osnovnih šolah.

Prejšnji teden je bil v zakonodajnem svetu sprejet novi zakon o osnovnih šolah. Glede poučevanja verouka, radi česar se je vodila velika borba med zastopniki stališč katoliške in pravoslavne cerkve, se je odločilo šele na zadnji seji sveta. Obe cerkvi sta zahtevali, da poučujejo verouk od cerkve in države sporazumno nastavljeni duhovniki, ki jih plačuje država kot ostalo učno osebje. Nasprotno pa se je zastopalo stališče, da naj poučujejo tudi verouk kot ostale učne predmete učitelji. Na končni seji sveta so bili zagovorniki stališča obeh cerkev pri glasovanju v večini in so zmagali. O stvari pa ima končno odločati vlada. S to sejo se je tudi prekinilo zasedanje zakonodajnega sveta.

Nov zakon o vojski in mornarici.

6. t. m. je kralj podpisal nov zakon o ustrojstvu vojske in mornarice.

Kongres gospodarskih zbornic.

V nedeljo se je pričel v Belgradu vsakoletni kongres predstavništva gospodarskih krogov iz cele države. Kongresa se je udeležilo tudi več ministrov. Po raznih strokovnih poročilih so bile sprejete resolucije, ki govore predvsem o poljedelstvu.

ZADRUŽNA RAZSTAVA.

Zadružna razstava na jesenskem velesjemu je dala precej vpogleda v slovensko zadružništvo. Razstavljene so bile slike, črteži in izdelki zadrug in od zadružnih zvez vzdrževanih podjetij. Razstava je imela 3 oddelke: 1. Zadružna zveza v Ljubljani, 2. Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani in 3. Zveza gospodarskih zadrug. Zadružna zveza v Celju se spričo položaja, v katerem se nahaja, razstave ni udeležila. Gotovo je zadružna razstava dosti pripomogla k povzdigi ugleda slovenskega zadružništva.

Delavski koledarček izšel.

Razposlali ga bomo na vse skupine in podružnice zaenkrat v istem številu kot lani. Pišite takoj ponj, da ga ne zmanjka. Poverjeniki, sporočite, koliko ga prevzamete v razprodajo.

Novi koledarček je ličen po zunanji opremi in bogat na vsebini ter vsekakor vreden svojega denarja. Velja ravno toliko kot lani.

Kdo izziva razredni boj.

Vrhnik, 10. septembra.

Delavska spomenica.

Ze 11. julija tega leta je naslovljeno delavstvo Pollakove tovarne na Vrhniki, organizirano v Jugoslovanski strokovni zvezi, na podjetje spomenico, izražujoč v njej svoje zahteve. Delavstvo je v tej vlogi zahtevalo: 1. Vsemu delavstvu, katerega sedanja urna mezda ne presega 4 Din, naj se ista zviša za 15 odstotkov. 2. Delavcem, ki so zaposleni v tovarni najmanj tri mesece, naj se da vsako leto po en par delovnih čevljev brezplačno. Prav tako naj se da vsemu delavstvu letno za en par čevljev usnja s 50 odstotnim popustom tovarniške prodajne cene. 3. Dalje je delavstvo zahtevalo, da se v celoti izvaja znani § 1154 b obč. obr. zakonika. 4. Delavcem, ki so zaposleni nad tri mesece, naj se plačajo sledeči prazniki: Božič, veliko nočni ponedeljek in Sv. Rešnje Telo. 5. Delavci, ki so v slučaju pomanjkanja dela dani na dopust, naj se ne smatrajo odpuščenim, ampak naj se smatra njihovo službovanje kot neprekinjeno. Tem zahtevam je delavstvo dodalo v spomenici: »V zgoraj navedenih točkah delavstvo ne zahteva ničesar novega, ampak želi le to, kar določajo svoječasno sklenjene pogodbe.« Dejansko bi bil efekt izpolnitve teh zahtev par tisoč dinarjev mesečno, tedaj za podjetje, kakršno je Pollak, malenkosten.

Odgovor podjetja.

Podjetje je po preteku par tednov odgovorilo, da plač ne namerava zvišati, da se prazniki ne bodo plačali. O drugem zastopnik podjetja ni niti govoril. Nasprotno je bilo rečeno, naj se delavstvo rajši pripravi na znižanje mezd, ki bo radi gospodarskega položaja podjetja moralo priti v najkrajšem času. Torej celo sedanje že itak za to tovarno in za tako naporno in zdravju škodljivo delo škandalozno malenkostne mezde, naj bi se reducirale.

Kakor iz vsega razvidno, menda podjetje delavske spomenice ni vzelo resno in je odklanjalo vsak razgovor z večnim sklicevanjem na izgubo, ki da jo ima tovarna.

Razprava 4. septembra.

Tako je podjetje, sklepajoč iz raznih okolnosti, smatralo za neresno stvar tudi razpravo, ki jo je sklicala Inspekcija dela 4. septembra na Vrhniki radi posredovanja med zahtevami delavstva in popolnoma odklonilnim stališčem podjetja.

Navzoči so bili namreč g. inspektor dela, zastopnik Del. zbornice in zastopstvo organizacije in delavstva, le podjetje ni poslalo zastopnika, ki bi bil pooblaščen pogajati se. Navzoči uradnik je celo izjavil, da se je cela zadeva že uredila v Ljubljani z Jugoslovansko strokovno zvezo. Takoj pa se je ugotovilo, da ta izjava ne odgovarja resnici. Isti uradnik je ponovno izjavil, da se glede delavskih zahtev ne pogaja. Izrazil je le pripravljenost, sam iz svoje volje in na svojo odgovornost primakniti nekaterim najslabše plačanim nekaj par in še to tistim, katerim bo on hotel.

Delavski zastopniki so zahtevali, stojič na stališču, da niso prišli beračit za drobtinice, ampak da hoče delavstvo le malo večji kos kruha, da se podjetje razgovarja o spomenici navedenih zahtev. Izjavilo pa se jim je ponovno, da se podjetje o tem noče pogajati.

Tako se je končala razprava brez kakšnega zaključka. Smatramo, da bi bil g. inspektor dela spričo takega nastopanja podjetja upravičen napram podjetniku postopati glasom člana 23. zakona o inspekciji dela in si ustvariti možnost izvrševanja dolžnosti, ki mu jih nalaga zakon.

Resolucija delavstva.

Zbog položaja, ki je nastal po tej razpravi, je sklicalo delavstvo v petek, dne 6. t. m. zvečer shod, ki so se ga udeležili skoro vsi delavci in delavke. O akciji in pogajanjih sta poročala starešina obratnih zaupnikov tov. Jože Modrijan in strok. tajnik tov. Matko Koprivc. Navzoč je bil tudi načelstveni tajnik JSZ tov. Pitako. Po poročilih in izčrpnem razgovoru, v katerem je delavstvo dokazalo izredno modro presojanje celotnega položaja, pravo umevanje strokovnega pokreta in manifestiralo svojo enotnost, soglasnost in enodušnost, je bila soglasno sprejeta sledeča resolucija:

Delavstvo Pollakove tovarne na Vrhniki, zbrano na shodu dne 6. septembra 1929, ugotavlja:

1. Delavstvo je vložilo potom svoje strokovne organizacije Jugoslovanske strokovne zveze 11. julija 1929 spomenico na tovarno, zahtevajoč z njo le izpolnjevanje starih kolektivnih pogodb.

2. Podjetje je delavske minimalne zahteve, izražene v spomenici, zastopniku organizacije kot tudi na razpravi, sklicani po Inspekciji dela dne 4. septembra 1929, od kraja odbilo in je izjavilo, da se z delavstvom ne pogaja.

3. Delavstvo se je tako poslužilo vseh nesovražnih sredstev za doseg svojih zahtev od strani podjetja. Delavstvo zato ugotavlja, da ga podjetje s svojim postopanjem tira v brezupnost.

4. Delavstvo uvideva, da spričo položaja, zlasti pa dejstva, da delavstvo tovarno v Ljubljani in v Kranju ni strokovno organizirano, ne more poseči po jaci zakonitih sredstvih za doseg svojih zahtev.

V očigled tem dejstvom sklene delavstvo:

1. V polni meri vztrajati pri svojih zahtevah, izraženih v spomenici z dne 11. julija 1929.

2. Naša strokovna organizacija naj zato vodi akcijo za doseg v spomenici izraženih zahtev neprekinjeno dalje.

3. Delavstvo Pollakove tovarne na Vrhniki pozivlja vse delavstvo tovarno v Ljubljani in v Kranju, da se v najkrajšem času enotno strokovno organizira. Le tako bo omogočeno delavstvu vseh treh tovarno zboljšati današnji bedni položaj.

Ker vsa zadeva tedaj še ni končana, ne moremo še danes izreči svojega mnenja o podjetju, ki se s svojimi delavci niti noče razgovarjati.

Eno dejstvo pa lahko ugotovimo že iz dosedanjih dogodkov, da je namreč delavstvo prav vseskozi nastopalo napram podjetju zelo, da, skoro preveč obzirno. Na drugi strani pa je za to svojo korektnost nagrajeno s tem, da podjetje odklanja vsak razgovor z njim. Po takih metodah bi delavstvo, ako bi bilo le malo nerazodno, se čutilo prisiljenim, poseči po sredstvih, ki bi najbolj zgovorno prikazala obupno bedo in revščino vrhniškega proletariata, zlasti onega dela, ki si služi svoj tako trdi vsakdanji kruh v Pollakovi tovarni!

Pa še eno, to pa veselo dejstvo, naj ugotovimo: da je to delavstvo res proletarsko zavedno, da so vsi delavci in delavke res pravi strokovničarji in strokovničarke. Kajti ni nastala radi takega odklanjanja njihovih zahtev od strani podjetja med njimi malodušnost, ampak vsi in vsak ve:

Še tesnejše, še večje in močnejše skupnosti in enotnosti nam je treba kot dosedaj! Našo strokovno organizacijo moremo za uspešne boje ojačiti in usposobiti le mi sami! V borbi je treba vztrajati do zmage! K zmagi mora doprinesti vsak vse!

Zato živel organiziran strokovni boj vrhniških usnarjev!

Delu slava, čast, oblast!

Krekova mladina.

Koroška Bela. Zbralo se je 15 fantov na ustanovni občni zbor. Bilo je veliko dobre volje in dovolj spoznanja, da je delavska kulturna organizacija nujna. Izvolil se je odbor, ki bo vodil fante k duhovni osamosvojitvi. Naj se odbor vedno zaveda, da je edino prava pot, lastna pot.

Št. Vid. Tudi tu so fantje prišli skupaj, petnajst mladih fantov. Korajže je dovolj. Pa bo tudi treba korajže in vztrajnosti. Nikjer ni Krekovi mladini z rožicami poslano in v Št. Vidu še prav posebno ne bo. Skozi katakombe bo treba do zmage. Stari svet se boji, naša pot gre pa za tem, da prične mladina drugače misliti, drugače čutiti, in sicer da začne misliti delavsko, proletarsko. Št. Vid pa je dokaz, da je ločitev duhov tu, in da je ni mogoče prezreti. Smo na pohodu!

»Krekovec sem!«

Ali si ponosen na to, da si krekovec? Ali si ponosen na to, da nisi član kake stromiselne organizacije, temveč da si član Krekove mladine, organizacije, ki naj pripravlja pot novi dobi in nove ljudi ustvari zanjo.

Ni dovolj, da si ponosen na dobro uspele igre in izlete svoje podružnice,

da si ponosen na dobro obiskane stanke in na lep finančni uspeh privedev. Potom Krekove mladine se naj razšča krščanski socializem na široko, v vse delovne ljudske plasti. Ni niti malo dolžnost Krekove mladine preskrbeti ti take ali take zabave. S tem da si krekovec, si dolžan, da pomagaš pri proditvenem delu, pri razširjevanju ideje, pri ustvarjanju temelja za novo brezrazredno, proletarsko skupnost.

Kadar boš to razumel, takrat boš ponosen na to, da si krekovec, ponosen boš na vsak uspeh krščansko-socialističnega pokreta.

Tabor na Homcu.

Lep dan je napravil Gospod. Prijazno in slovesno so pritrkavali zvonovi in nabili na prijazni Homec v okrilje in varstvo Matere vseh.

Sv. mašo je daroval vseučiliški profesor dr. Al. Snoj. In govoril je: Šele tedaj, ko je od hiše kralja Davida odpadel ves zunanji blek in pomp, vse bogastvo in vsa oblast, šele tedaj je prišel Jezus po Mariji k nam, da je najrevnejšim postal brat v vsem. In peljal nas je k Mariji s privlačno besedo v tako bližino, da niso nič več ustnice ponavljale priučenih besed, ampak je otroško srce samo govorilo z Materjo.

Tabor je otvoril domačin tov. Smole.

Tov. Jože Langus je ožigosal napore nekaterih, ki še vedno hočejo v današnji dobi ohraniti razlike, kakršne so bile nekoč med bogovi na Olimpu in ljudmi na zemlji. Danes moramo spet klicati: nazaj h krščanstvu! Materializem je obrnil pogled ljudi in to bogatih in revnih samo v meso, v zemске dobrine. Ako pa hočemo človeštvo prenoviti v duhu krščanstva, moramo njegov pogled obrniti tudi v brata, sotrpina, k Bogu. V veri, pravici in ljubezni naj bo vzgojen novi rod! To hoče Krekova mladina. Delavska zavest in njegova moč morata rasti v delavstvu samem. Le tedaj in tako bo delavstvo usposobljeno in močno dovolj, da bo boj za pravične zahteve moglo izvojevati. Izvojevalo ga pa bo, ker resnica in pravica sta še vedno zmogali. Izvojevalo ga bo tem prej, čim močnejše strokovne, kulturne in gospodarske organizacije bo tvorilo. Čas kliče, razmere zahtevajo, slovenski delavec naj ne presliši tega kliča, naj ne stoji ob strani, ampak poprime v korist svojo in celega proletarskega razreda.

Tov. France Žužek pa je povedal, da je neumnost čakati na preroka in čudodelnika, ki bi delovno ljudstvo popeljal v deželo, kjer vsak grm daje med in mleko in pečeni petelin ljudem v usta lete. Ta prerok in čudodelnik si ti sam, delavec. Izobrazbi se! Krekova mladina te vabi, da spoznaš vse probleme socializma, da se zaveš svoje moči v organizacijah, da se izpopolniš, razširiš in po njih dobiš vpliv na nove zakone. Pred tri sto leti je bilo nevarno govoriti o odpravi tlake in desetine in vendar se je kmet osvobodil. Osvobodil se bo tudi delavec! Ni se treba bati temnih oblakov na obzorju in grmenja za gorami! Po vsaki nevihti je zrak čistejši, sonce močnejše in prijetnejše. Roko podaj slavninar rudarju, rudar kovinarju in ta viničarju in vsi kmetskemu delavcu; v borbi za pravico naj padejo meje gora in dolin in morja: vse delavstvo v eno fronto, strokovno in kulturno, enotno v boj za eno zmago!

Šesti tabor Krekove mladine je bil v nedeljo na Homcu. Po udeležbi ni bil najboljši. A žetev ni odvisna samo od količine zemlje, ampak tudi od kakovosti. Tudi vemo: ne bo vzraslo vse seme dobre besede, sejano na letošnjih taborih. Svetopisemska zgodba o sejavcu se ponavlja vsak dan in v vsakem človeku. Upamo, da bo On, ki je položil v drobno gorčično zrno moč življenja in rasti v veliko drevo, dal tudi tem semenom moč rasti in prekvašajoče moči v blagor delavskega razreda in v čast božjo.

Ustanovljajmo delavske posojilnice!

V kratkem bo vzrasla zopet nova delavska posojilnica. Počasi naše delavstvo le spoznava, da je njegova rešitev v lastnem delu. Zato, tovariši, v vsak delavski kraj delavsko posojilnico! Drugi delavstvu ne bodo pomagali, gledali bodo, da ga izrabijo. Pomagaj si sam!

Štediti z pleničkami?

„Ne tega mi pač ni treba več“ povdarja gospa Mica. „Dobro negovano dete, kakor je moja Majdica, dobiva vedno sveže perilo, za katero skrbi brez truda le

Jugoslovanska strokovna zveza. Železničarski vestnik.

VSEM ČLANOM PROMETNE ZVEZE

Zadeva zaradi glasila je povoljno rešena. Uredništvo »Delavske Pravice« je odstopilo zaenkrat primeren kotiček v listu, in sicer v številkah, ki izidejo drugi in četrti teden vsakega meseca. Tu se bodo objavljale vse organizacijske zadeve ter važnejše okrožnice, odloki, obvestila in razpisi službenih mest pri ljubljanski železniški direkciji, pa tudi druge aktualne stvari.

Zato se je odločil odbor, da bo pošiljal »Delavsko Pravico« dvakrat mesečno t. j. obe številki, v katerih bo izpolnjena rubrika za železničarje, vsem članom Prometne zveze brez kakršnegakoli naplčila ali zvišanja članarine. Odbor pričakuje seveda, da bodo člani primerno ocenili to dejstvo in ga podpirali v njegovem trudu za razširjenje glasila s tem, da bodo redno plačevali članarino. Le v tem primeru bo imel odbor dovolj sredstev na razpolago, da bo priskrbel članom strokovno glasilo. Naj se torej vsak član zaveda svoje dolžnosti in ne povzroča odboru skrbi, kje najti sredstev za izdajo glasila. Saj to bo prinašalo članke, katere bo vsak posamezni član lahko izkoristil v svoji službi. Odbor je trdno prepričan, da ta poziv ne bo zadel na gluha ušesa, saj gre za dobrobit vse organizacije in vsakega člana posebej.

Ne samo odbor, tudi člani, ki čutijo v sebi količkaj sposobnosti, naj prispevajo s članki, ali pa dajo odboru primerne nasvete. — Vsi dopisi za list naj se pošiljajo na tajništvo Prometne zveze, Ljubljana, Emonska cesta 10. Pozivljamo vse člane, da se zavedajo, kake koristi donaja glasilo organizaciji in seveda tudi članom samim. Zato naj ga tudi podpira vsak po svoji zmožnosti.

Intervencije. Opozarjajo se podružnice, kakor tudi poedin člani, ki osebno prosijo odbor za intervencijo pri oblastvih, da naj ne nadlegujejo posameznih odbornikov pri direkciji v Ljubljani med poslovnimi urami, ker je to uradno prepovedano, ampak naj pridejo vedno v uradne prostore Prometne zveze v palači Delavske zbornice. Poslovne ure so vsak četrtek in petek od 18—19 in vsako soboto od 17—18. V tem času je vedno na razpolago tajnik ali pa kak drug odbornik. Poleg tega je vsako prvo in tretjo nedeljo v mesecu v lokalni članski sestank ob 10 dopoldne, kjer lahko dobe vsi člani potrebne informacije.

RAZPIS SLUŽBENIH MEST

Razpisana so sledeča službena mesta:
I. Mesto desetarja pri prog. nadzir. v Trbovljah, progovne sekcije Zidani most. Naturalno stanovanje v čuvajnici šte. 569. Rok za vlaganje prošenj do 25. septembra 1929. Dir. šte. 4788-III/29.

II. Mesto progovnega čuvaja z zaporniško službo na čuvajnici šte. 42 proge Pragersko—Kotoriba, progovne sekcije Ptuj. Žena prosilca mora biti sposobna in pripravljena prevzeti zaporniško službo od 6—18. Upravno stanovanje v čuvajnici šte. 42. Rok za vlaganje prošenj do 24. septembra 1929. Dir. šte. 4660-III/29.

III. Mesto progovnega čuvaja z zaporniško in obhodniško službo na čuvajnici šte. 36 proge Pragersko—Kotoriba, progovne sekcije Ptuj. Upravno stanovanje v čuvajnici šte. 36. Rok za vlaganje prošenj do 24. septembra 1929. Dir. šte. 4659-III/29.

IV. Mesto progovnega čuvaja z obhodniško službo na progi Guštanj—Ravne in državno mejo pri Holmecu. Žena mora opravljati službo na zaporniškem mestu šte. 59. Upravno stanovanje v čuvajnici šte. 59. Rok za vlaganje prošenj do 12. septembra 1929. Dir. šte. 4562-III/29.

PRENOČEVALIŠČE ZA VLAKOSPREMNIKE NA POSTAJI ZAGREB-SAVA

Vlakospremniki, ki so morali vsled službenega razporeda po končani dnevni službi prenočevati v upravnem prenočevališču na postaji Zagreb-Sava, so se čisto pritoževali radi zanemarjenosti teh prostorov. Da ni manjkalo stenic vseh najrazličnejših »pasem« in vrst in drugega mrčesa, se samo po sebi razume. Prometna zveza je zato od svojih članov zbrala potrebne podatke ter vložila pritožbo na ministrstvo za promet, da odpravi te nedostatke. V pritožbi so bile točno opisane vse neprijetnosti, ki jih je imelo vlakospremno osebje v teh ubikacijah ter prosilo g. ministra za promet, da s svojo znano odločnostjo in strogo stjo napravi red s tem, da izda zagrebški direkciji odredbo, da osnaži omenjene prostore. Le v snažnih prostorih in posteljah se zamorejo vlakospremniki zadostno odpočiti po trudapolni vožnji in svežih sil nastopiti potem naslednji dan zopet svojo službo.

Na zadevno pritožbo je prejela Prometna zveza od ministrstva za promet sledeči odgovor:

»Prometna zveza - Ljubljana.

Na pritožbo imenovane zveze zaradi nesnažnosti v ubikacijah za vlakospremno osebje v Zagrebu čast je obvestiti, da je to ministrstvo zaradi snaženja izdalo zadevno odredbo direkciji in od te prejela sledeče poročilo:

»Direkcija je v zvezi z razširjenjem postaje Zagreb-Sava predvidevala tudi zgradbo novih prenočevališč, a dokler se to ne izvede, se ne more ničesar drugega ukreniti, kakor vzdrževati red in snago v prostorih, ki so ji na razpolago.

Dne 19. julija t. l. je dobila postaja Zagreb-Sava 75 komadov novih prevlek za blazine, a v teku je popravljen oziroma nabava zimnic in blazin, tako da bo v ubikacijah v vsakem pogledu vladal vzoren red.

Direkcija je tudi dosedaj posvečala veliko skrb ubikacijam vlakospremnega osebja in bo storila to tudi v bodoče.« M. S. št. 17.955. — 22. avgusta 1929. — Belgrad. — Po odredbi ministra za promet za načelnika občegega oddelka šef admin. odseka: J. Kavčič, s. r.»

S tem je zadeva zaenkrat rešena, vendar bo Prometna zveza tudi v bodoče pazljivo zasledovala, da li se točno izpolnjuje odredba g. ministra. Zato se naprošajo člani-vlakospremniki, ki prenočujejo v ubikacijah postaje Zagreb-Sava, da javijo vsak nedostatek v teh prostorih.

UVRSTITEV V POSAMEZNE KATEGORIJE

na podlagi šolske izobrazbe obrtno nadaljevalnih šol ukinjena.

Člen 8. zakona o državnem prometnem osebju določa za III. uradniško kategorijo poleg 4. razredov srednje šole za strojno osebje tudi 2. razreda srednje šole, dovršeno obrt, delo v delavnicah in izpit za strojevodjo oziroma inteligenčni izpit. Člen 7., točka 3 uredbe o razvrsti-

tvi železniškega osebja pa izenačuje izobrazbo nižje obrtne šole, pod katero je gotovo mišljena obrtno nadaljevalna šola, z izobrazbo, določeno v členu 10. zakona o drž. prom. osebju, t. j. z dvema razredoma srednje šole.

Na podlagi teh določil se je torej pre-kategoriziralo uslužbenec, ki so imeli od-pustnico obrtno nadaljevalne šole v I. kategorijo zvančnikov, oziroma če so izpolnjevali tudi druge določbe zakona, v uradnike III. kategorije. Neke vrste omejitve je nastala vsled pojasnila, ki ga je izdalo ministrstvo trgovine in indu-strije v letu 1926. Ta namreč priznava le trirazredne obrtno nadaljevalne šole in izobrazba le teh je enaka izobrazbi dveh razredov srednje šole. Ker pa smo imeli preje v Sloveniji le dvorazredne obrtno nadaljevalne šole, je bilo treba delati dodatni izpit čez novo ustanovljeni tretji razred teh šol.

V poslednjem času je pa ukinjena tudi ta ugodnost. Glavni prosvetni svet je namreč na svoji seji dne 25. marca t. l. sklenil in izdal odločbo, da izobrazba obrtno nadaljevalnih šol ne odgovarja izobrazbi nobenega razreda srednjih šol. Tako tolmačenju sicer ne odgovarja popolnoma določbam člena 7. uredbe o razvrstitvi žel. osebja, vendar ga je generalna direkcija osvojila in odredila, da se po tem postopa. Na podlagi tega se v bodoče izobrazba obrtno nadaljevalnih šol ne bo mogla več upoštevati za uvrstitev uslužbencev v posamezne kategorije in je torej uvrstitev v III. uradniško kategorijo in v I. zvančniško kategorijo mogoča le na podlagi izobrazbe dveh, oziroma štirih razredov srednje šole, kamor se prišteva tudi meščanska šola.

Na to se opozarjajo posebno člani od strojnega osebja, da je torej vsaka prošnja za pre-kategorizacijo, ki se opira na izobrazbo obrtno nadaljevalnih šol, zaenkrat brezpomembna in se jim svetuje, da mesto dodatnih izpitov čez tretji razred teh šol, skušajo položiti izpit čez dva razreda meščanske ali kake druge srednje šole. Ako bi se pa to stanje na katerikoli način spremenilo, se bo to članom svoječasno javilo.

Krepkega trgovskega vajenca

iz poštene hiše, ki je dovršil vsaj dva razreda meščanske šole, sprejemem takoj v trgovino v mešanim blagom. Hrana, stanovanje in vsa oskrba v hiši. Železničarjev sin ima prednost. — Ivan Traun, trgovec, Ptujška gora pri Ptuj.

Borba pohorskih lesnih delavcev.

Maribor, 7. septembra.

Podjetje se odteguje razpravi.

Dne 4. septembra bi se imela vršiti pri Inspekciji dela v Mariboru razprava, ki jo je ponovno sklical g. inspektor dela na zahtevo delavstva podjetja Avgust Löschnigg zaradi spomenice, ki jo je to delavstvo predložilo imenovanemu podjetju že pred več meseci. Že pred časom je bila sklicana razprava, ki bi se imela vršiti z istim namenom, a se je podjetje razpravi odtegnilo.

Delavstvo je suženj kapitalistov!

V »Delavski Pravici« smo že mnogo pisali o obupnih razmerah, v katerih živi pohorsko lesno delavstvo. To delavstvo je danes še skoro brez vsakih pravic, podjetniki delajo z njim skoro kakor se

jim zljubi. Mezde so tako nizke, da delavstvo od zaslužka svojega napornega 10, 11 in 12 urnega dela komaj živi. Zato so njegove zahteve za vsaj malo zvišanje plač vsestransko pravične in opravičene. To tem bolj, ako upoštevamo dejstvo, da ima baš lesna industrija že nekaj časa sem sila ugodno konjunkturo in so profiti teh industrij vsak dan večji. Delavstvo pa se pogreza nasprotno v vedno večjo revščino.

Odločen nastop delavstva.

K razpravi 4. septembra so prišli od Jugoslovanske strokovne zveze tov. Vilko Pitako in Joško Rozman in en zaupnik delavstva, zastopnik ekspoziture Del. zbornice Al. Čeh, nameščene podjetja g. Kukovič in inspektor dela g. Ivo Šorli, ki je razgovor vodil.

Ker se je takoj v početku ugotovilo, da g. A. Löschnigg ni prišel na razpravo, na katero je bil pozvan, niti ni poslal svojega opolnomočenega zastopnika, so izjavili delavski zastopniki, da je vsako nadaljevanje razprave brezpredmetno, podali svoje zahteve in se je nato sestavil zapisnik, katerega so vsi navzoči podpisali. Iz tega zapisnika posnemamo sledeče:

G. A. Löschnigg se pogajanj ni udeležil ter je poslal svojega zastopnika g. Kukoviča Rudolfa, kateri nima nobenega pooblastila od tvrdke, da se sme pogajati.

Pogajanja se zaradi tega niso mogla vršiti.

Zastopnik tvrdke je podal sledečo izjavo: »G. A. Löschnigg ne more zvišati pod nobenim pogojem mezd delavstvu, pač pa je pripravljen nadure po deseturnem delu plačati s 50 odstotki, kar se je v dveh plačilnih periodah že izvršilo.«

Z ozirom na to zahtevajo zastopniki delavstva:

Za spoštovanje zakona.

1. G. inšpektor dela naj z ozirom na dejstvo, da se g. Löschnigg ponovno ni

udeležil pogajanj, postopa napram njemu v smislu čl. 23. odstavka drugega zakona o inspekciji dela.

Izjava naj se osemurnik!

2. Ker je podjetje g. A. Löschnigg v smislu čl. 1. zakona o zaščiti delavcev izrazito industrijski obrat, se naproša g. inšpektor dela, da se uvede v imenovanem podjetju v smislu čl. 6. zakona o zaščiti delavcev brezpogojno normalni osemurni delovni čas.

3. G. inšpektor dela se poziva, da ukrene vse potrebno, da se v smislu zakonitih predpisov uvedejo plačilne kurtve.

4. V smislu dogovora z dne 7. novembra 1928 se je g. Löschnigg zavezal, plačevati vse socialne prispevke in davek na ročno delo v celoti sam brez odtegljajev delavskih mezd. Zastopniki delavstva ugotavljajo, da se ta dogovor ne izvaja v celoti.

5. Zastopniki delavstva zahtevajo, da se v celoti izvaja čl. 1154 b občega državlanskega zakonika.

Kolektivna pogodba.

6. Zastopniki delavstva žele, da se v svrhu popolnoma jasne ureditve vsega delovnega oziroma mezdne razmerja in v izogib nepotrebnim sporom med delavstvom in podjetjem, uredi celotno delovno oziroma mezdno razmerje s posebno kolektivno delovno pogodbo. (Ta je podjetju že predložena.)

7. Zastopniki delavstva izjavljajo svojo pripravljenost, se v vseh pereh in delavstvo zadevajajočih vprašanjih s podjetjem razgovarjati v cilju prepotrebne točne ureditve delovnega in mezdne razmerja ter v svrhu odstranitve vseh bodočih nepotrebnih sporov.

Zaključeno, prečitano in podpisano.

Gibanje traja dalje, kajti delavstvo je odločeno vztrajati v borbi. Suženstvo, kakršno je danes, mora enkrat nehati.

Tovariši, lesni delavci, zavedajmo se resnosti in pomena našega pokreta!

Oklenimo se vsi močno svoje strokovne organizacije. Edinole ta nas je zmožna rešiti iz današnjega hlapčevstva, da bomo vsaj ljudje kot so drugi. Prav vsi do zadnjega v organizacijo! V teh dneh, ko gre tako rekoč za naše življenje, mora bolj kot kdaj prej veljati med nami naše geslo:

Vsi za enega, eden za vse!

Razno.

Važno! Osrednje tajništvo delavskih zbornic v Belgradu je prejelo od ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje sledeče obvestilo: »Gospod minister socialne politike in narodnega zdravja je z današnjim odlokom rešil: Vsi mestni, občinski in okrožni zdravniki morajo izdajati za preglede delavcev, strežnikov in ostalih delavcev, ki imajo opraviti z življenjskimi potrebščinami, brezplačna zdravniška spričevala v smislu čl. 50. in 51. uredbe o pobijanju nalezljivih bolezni. — Po naredbi ministra soc. politike in nar. zdravja, načelnik sanitetnega oddelka.

»Nižji sloji«. Po precej dolgem presledku smo te dni zopet čitali v nekem ljubljanskem dnevniku, da živijo nekje na svetu, da v Ameriki, neki »nižji sloji«. Ne vemo sicer, kaj si pravzaprav predstavlja pisec tistih vrst pod »nižji sloji«. Kakor pa ti dve besedi zvenita v zvočni slovenščini, so to najbrže bitja na meji med ljudmi in živalmi. Kajti da bi človek 20. stoletja in morda še celo več kot običajni »izobraženec« nazival »nižji sloji« proletarijat, delavstvo, si prav zares ne moremo misliti. Na Kranjskem in po vsem res kulturnem svetu teh »nižjih slojev« iz časov starega suženjstva ne poznamo več. Zato je moral priti avtor teh »nižjih slojev« skoraj gotovo iz kake centralne Afrike, kajti v Evropi te vrste živih bitij ni, tudi v pariškem ali berlinskem živalskem vrtu jih nimajo.

Borza dela.

Ljubljana. Delo je na razpolago: 5 hlapcem, 12 mizarjem, 5 čevljarjem, 15 zidarjem, 20 tesarjem, 14 pleskarjem, 3 sodarjem, 1 kamnoseku, 5 pečarskim pomočnikom, 3 kleparjem, 22 navadnim delavcem, 1 fotografu, 1 slaščičarskemu pomočniku, 1 usnjarskemu pomočniku, 1 pokladalcu parketov, 5 tesačem, 1 stavb. ključavničarju, 1 steklarskemu pomočniku, 2 vrtnarjema, 2 sedlarskima pomočnikoma, 16 vajencem. — Ženskam: 4 delavkam, 10 šiviljam za damsko konfekcijo, 1 pletilki, 2 šteparicama, 2 služkinjama, 2 kmečkima deklama.

Maribor. Delo je na razpolago: 13 hlapcem, 6 majarjem, 2 viničarjem, 1 kamnoseku za umetni kamen in marmor, 10 delavcem za v kamnolom, 10 železostrukarjem, 1 kleparju, 1 bakrokotlarju, 6 kovačem, 4 mizarjem, 4 sodarjem, 1 tapetniku, 1 krojaču, 5 čevljarjem, 1 brivcu, 1 mlinarju, 1 slaščičarju, 1 pleskarju, 1 lakirniku, 10 soboslikarjem, 1 kurjaču, 3 pomožnim delavcem, 1 šoferju, 6 trgovskim potnikom, 1 hotelskemu portirju. — Vajencem kovaške, kleparske, mizarske, usnjarske, pekovske in krojaške obrti ter trgovske stroke. — Ženskam: 3 kmečkimi deklama, 1 kmečki gospodinjji, 5 kuharicam, 30 služkinjam, 1 postrežnici, 1 boljši gospodinjji, 1 starejši vzgojiteljici, 2 kuharicama k orožnikom, 1 natakarici, 1 servirki, 1 kuharici za v kavarno, 30 kuharicam, sobaricam, služkinjam za v Švico, 2 šiviljama za v Celje, 1 vezilji, 1 šteparici, 2 tovar. delavkama, 2 kuharicama k orožnikom, 1 trg. vajenki, 3 šiviljskim vajenkam.

Vojak je sedel v gostilni poleg kaplara, kateri je z veliko slastjo obiral prašičevo glavo. Vojaku so se slinice dale, končno pa se ni mogel več premagovati. Poklical je natakarico: »Prinesite še meni tako prašičevo glavo, kot jo ima kaplar.«

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

53

René Bazin

Poslovenil Niko Kurel

Videl je, da je prebledela. Ni več zrla vanj. Sklonila je glavo in dejala:

»Ubog prijatelj moj. Ubogi prijatelj moj.«

Ves ponižnejši ji je postal glas in povzela je:

»Težko mi je storiti vam gorje. Odpustite, a ne morem privoliti, ne morem...«

Trd je postal mladeničev obraz. Obrvi so se mu nasršile:

»To imam torej zato, da sem vas ljubil in vas čakal.«

»Kaj hočete, Etienne? Prav pogosto sem se vpraševala... A morda mi je poklic srce izpremenil... Zdi se mi, da se ne bom možila. Ali mi ne verjamete?«

»Ne, prav zares ne.«

Užaljena je dvignila pogled in rekla živahno:

»Kaj torej mislite o meni?«

»Da ljubite drugega, bogatejšega, mestnega, ki vam je znal govoriti lepše nego jaz in ki vas tako ne ljubi...«

Govoril je skoraj da prav na glas. Divje je hotel spoznati svojo nesrečo. Pripravljen, da konča čimprej, je povzel z istim razdraženim glasom:

»Kdo je? Vedeti hočem zanj.«

Očitaneje v Henriettinem pogledu se je omililo.

»Prav imate,« je dejal. »Pridite.«

Kaj ji je bilo sedaj do tega, da se vrača po aveniji ob strani Etiena Loutrela? Mar ni bilo končano med njo in med njim?

»Pridite.«

Spremljal jo je, ne da bi razumel. Šla sta počasi navzdol proti sohi na robu pečine. Ponosen je iskal svojega tekmeča med gručami, ki mu jih je razkazovala šepetaje. Čudil se je, da vidi samo starce, ženske in deco.

»Glejte Goulvenove,« je govorila, »Menneret-jeve, Celino Maquetjevo in šiviljo, njeno sestro, očeta Lusignana, Esnaultjeve iz Hervejskega dvorišča...«

Ko je šla Henrietta mimo, so ji nekateri prijateljsko pomignili. Ona pa je pozabljala odzdravljati. Jedva jih je videla. Zakaj poleg nje je bila v trpljenju in obupu duša Etienneva. Molčal je sicer, a njegova prisotnost ji je presunjala lastno dušo. Slišala ni Marcelle Esnaultjeve, ki je vsa žalostna rekla:

»Že spet sta skupaj.«

Dospela sta pod kip svete Ane na vrh stopnic. Dovolj daleč sta bila od ljudi, da nihče ni mogel slišati, kaj bo povedala. Napol se je bila zaokrenila v stran, nato je pričela:

»Tam so moji prijatelji, Etienne. Drugih nimam... Čutim, da je potrebno, da jih poslušam... Kako? Skrito mi je ali vsaj precej skrito... Verjemite mi, ako morete: zaradi njih se ne možim. Pred vami so me klicali in čutila sem gorje, ki me je navezalo nanje. Njim sem sedaj v podporo. Ako bi jih zapustila, bi me v duši peklo in ne bi prestala... Radi njih sprejemam nase boleščino, ki mi je v srcu, Etienne, ko vam pravim: »Pustite me svobodno.« Zakaj moje življenje hočejo, mene vso. Ne morete prav dojeti, kaj je med njimi in med mano. Jaz sama se izgubljam, kadar mislim na to. Samo pogledite, kako so ljubosumni...«

Pod prvim drevesom je pokazala voziček Marcelle Esnaultjeve. Mala je bila dala obrniti voziček proti kraju, kjer se je bila ustavila Henrietta. Predaleč je bila, da bi bila poslušala, a vznemirjala se je in trpela je v svoji skrajni bolniški občutljivosti, ki vse do kraja opazuje. Oprijela se je bila vozičkove lestve, da je dvignila glavo in gornje telo z naporom, ki je bil zanjo muka. A mogla je opazovati Henrietto. Kako ji je bilo pri tem pri srcu, je bilo. Še preveč očitno: lice ji je bilo vse solzno in solz esopadale druga za drugo na odejo iz plene volne.

Etienne je gledal Marcello Esnaultovo, potem čudežni obraz Henriettin, kjer sta se družili usmilenje in trpkost življenja. Brez dvoma vsega ni razumel. Spoznal je, da ga Henrietta ne vara. Da ju trga narazen skrivnostna sila, močnejša kot ljubezen, ki pa vendar tudi brez ljubezni ni bila.

»Torej vam moram povedati svoje tudi jaz. Pojdiva doli.«

Začel je stopati po stopnicah in ona za njim, dokler nista izginila pod planoto avenije. Stopnice

so bile prazne. Nagnjeno solnce je rdečilo granitne stopnice. Henrietta in dolgi Etienne sta bila sama. Oba sta bila mlada, oba lepa, in obeh srce je trpelo od ljubezni. Njuni tajnosti jebila za pričo samo široka Loira pod njima, polje, v zimi zapuščeno. Za zelenimi ploskvami travnikov so se dvigala kakor modri dimi meje golih topolov.

Etienne je dejal:

»Ali vidite tam doli za otoke?«

»Da,« je odvrnila, »to je mauska senožet.«

»Leta sem preživel tam v ljubezni do vas, Henrietta.«

Odgovorila je v navalu ljubezni, ki je ob njem zardela:

»Ah, da bi mi bili povedali to, ko sem bila še vsa mlada.«

»Meseci so potekali, ne da bi vas bil videl. A samo da sem vas bil videl, sem se vračal vesel domov. Mati se v tem ni motila. Pravila mi je: »Ni ga dekleta v vsem nantskem mestu, ki bi imelo tako srce kakor ona, Uboga mati Loutrelka, kako ste mi napak govorili. Morali bi mi bili reči: »Srce ima za vse, razen zate. Zaničevala te bo. Odbila te bo. Ne hodi za njo.« Jaz pa sem veroval v vas, ker sva se nekaj igrala skupaj, ker ste bili videti tako veseli, kadar ste prihajali na mauvsko senožet. Henrietta, mislil sem na vas vsako pot v Loiri. Kadar sem že omagoval, ko sem vlekel sakove iz vode ali ko so mi roke zmrzovale, kadar sem dvigal vrše, sem si govoril: »Za Henrietto.« Kadar me je imelo ob zimskih jutrih, da bi bil najraje ostal pod odejo, ko me je oče budil že pred dnem, je mati često za njim stopila k postelji in mi rekla samo: »Pojdi, ljubi, za svojo poroko delaš.«

Henrietta ga je poslušala. Pritisnila se je bila k njemu in ga je poslušala; pogled je bila dvignila vanj. Ni vedela več, kje se nahaja. Videla je samo razburjeni obraz Etiennev pred sabo. Zdelo se je, da ga roti, naj molči. On je ni gledal.

»Poslušajte naprej,« je nadaljeval. »Prestal sem dolge noči na preži. Vrgel sem v vodo več trnkov nego marsikateri loiski ribič. Prevažal sem tovore zelenjave v Trentemoult, zato, da bi vam nekeg adne poklonil denar svojega dela. Denar je prislužen. Ona pa, ki sem zanj delal, me zavrača. Jaz pojdem na tuje.«